

ження порядку і правил проведення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації" згідно якої і сьогодні здійснюється страхування повітряних суден [4].

З розвитком економічного та правового становища нашої держави постала потреба в прийнятті нового Повітряного кодексу (19 травня 2011 року), в якому було більш ширше регламентовано обов'язки суб'єктів авіаційної діяльності з авіаційного страхування. Так в п.2 та п.8 статті 118 зазначено, що експлуатант або власник цивільного повітряного судна комерційної авіації, а також розробники, виробники цивільної авіаційної техніки, організації з технічного обслуговування, що мають право проводити випробувальні польоти, зобов'язані страхувати повітряні судна. Це положення також застосовується до навчальних закладів під час виконання навчально-тренувальних польотів [1].

Підводячи підсумки, можна зазначити, що роль і місце авіаційної галузі в країні обумовлює необхідність розвитку страхових послуг для неї. Основні види авіаційного страхування є обов'язковими. Це стосується і страхування засобів авіаційного транспорту, яке забезпечує захист майнових інтересів юридичних і фізичних осіб у разі настання страхового випадку, тобто у разі повного знищення повітряного судна, а також пошкодження окремих його частин, систем та елементів конструкцій. Страхування повітряних суден є саме тим видом авіаційного страхування, за яким зафіксовано найбільше страхових випадків і здійснюється найбільше страхових виплат, оскільки поломок та пошкоджень літаків буває чимало.

Література

1. Повітряний кодекс України від 19.05.2011р. № 3393 – XII // Офіційний вісник України.– 2011.– № 46.– ст. 1881.
2. Повітряний кодекс України: Офіц. видання – К. : Видавничий Дім "Ін Юре", 2000.– 64 с.
3. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96 – ВР // Відомості Верховної Ради України.– 1996.– № 18.– Ст. 78.
4. Про затвердження порядку і правил проведення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2002 року № 1535 // Офіційний вісник України.– 2002.– № 42.– С. 157.
5. Яворська Т.В. Страхові послуги: навч. посіб. / Т.В. Яворська.– К. : Знання, 2008.– 350 с.

УДК 35.073.573 (043.2)

Шевченко А. Є.,
д.ю.н., професор,
Ситник О. М.,
д.і.н., доцент,

Донецький юридичний інститут МВС України, м. Донецьк, Україна

ПРАВОСВІДОМІСТЬ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

У сучасній науці прийнято вважати, що правосвідомість – це уявлення й поняття, котрі виражають відношення людей до діючого права, знання міри в поведінці людей з точки зору прав і обов'язків, законності й проти законності; це правові теорії, правова ідеологія [1, с. 658]. У рамках такого підходу правосвідомість є ідейним вираженням об'єктивних суспільних відносин, відображаючих в свою чергу домінуючі в суспільстві економічні та соціальні відносини [2, с. 275].

Правосвідомість містить оціночні судження про право. У зв'язку з цим область правової свідомості (вслід за правом) – елемент культури, тобто факт, що відноситься до категорії цінності. Незалежно від того, настільки реальне право справедливе чи не справедливе, його сенс та призначення полягають у тому, щоб бути справедливим, – право (і правосвідомість) мають увібрати в себе та реалізувати ідею права. Ідея права включає в себе формоутворюючі принципи та оцінки політико-правової реальності. Ці елементи ідеї права утворюють зміст правової свідомості, вивчати котрий необхідно і як ціннісні судження (оцінки діяльності) і як факти даного буття (явища держави та права) [3, с. 393, 394]. На думку А. О. Штанька, відчутну роль правосвідомість відіграє на стадії реалізації права, у процесі втілення в життя юридичних прав і обов'язків [4, с. 147].

Правосвідомість – це не лише відображення в індивідуальній свідомості духу та характеру вже існуючих у суспільстві законів, вона активно й творчо коректує й критикує діючі закони (та інститути) з позицій індивідуальної справедливості, котра набула глибокого життєвого сенсу та значення для достатньо великої маси людей [2, с. 275].

Згідно твердження І. О. Ільїна, ми постійно потребуємо правосвідомість і користуємося нею; правосвідомість є творчим джерелом права, живим органом правопорядку та політичного життя. Кожний закон, кожний указ – виникає в правосвідомості. Кожний закон, котрий виник у правосвідомості владоможців, звертається до правосвідомості більшості підлеглих їм людей, щоб сформулювати їм правові веління, тим

самим пробуджуючи в них бажання діяти краще, правомірніше, справдливніше, обережніше... Це відбувається в усіх сферах права [5, с. 314, 315]. Це, на думку мислителя, означає, що саме в правосвідомості (а не у волі та не в силі) народжується будь-який закон (хороший чи поганий, зрілий чи незрілий тощо). Водночас вказується, що важливою ознакою будь-якого закону є те, що він спрямований не лише на тіло людини (яке можна примусити вчиняти так чи інакше), а й на її правосвідомість.

Правосвідомість існує "до", "після" й "паралельно" з ним і виступає, по-перше його джерелом, відображаючи об'єктивні потреби розвитку суспільства, по-друге, одним із обов'язкових механізмів (інструментів) реалізації, втілення в життя, по-третє засобом оцінки відповідності поведінки (діяльності) нормам права. Виступаючи в якості безпосереднього джерела права, правосвідомість знаходить своє вираження в правових актах, здійснює вплив на сам процес і результати правотворчості. Правові норми, в свою чергу, здійснюють на розвиток правосвідомості громадян, формування належних уявлень про правові принципи та норми, правовідносини та відповідальність [6, с. 181, 182]. Певним чином, витoki правосвідомості з'являються в духовному вимірі людини до появи права, коли ще не існувало ні уявлення про право, ні його трактування.

Отже, на відміну від інших форм суспільної свідомості, правосвідомість має свій особливий предмет відображення і об'єкт впливу – право як систему юридичних норм, правовідносини, законодавство, правову поведінку, правову систему в цілому. Правосвідомість не тільки відображає в правових категоріях, концепціях, теоріях, почуттях, поглядах людей правову дійсність, але й спрямовує суб'єкти права на певні зміни у правовому середовищі, прогнозує та моделює їх [7, с. 137]. Існує певна взаємодія правосвідомості та права. Взаємозв'язок правової свідомості й права має досить складний характер. З одного боку, правосвідомість передуює праву, оскільки останнє є виразом волі суспільства чи певної його частини, тобто виражає погляди та настанови суспільства або певної його частини, тобто їхню правосвідомість. З другого боку, правова система, яка склалася в суспільстві, виступає одним з найважливіших факторів, що впливають на правосвідомість. Йї, зрештою, функціонування права, його застосування та дотримання залежать від рівня правової свідомості.

Стверджуючи про універсальність правосвідомості, І. Ільїн, одночасно підкреслював її необов'язковість. На його думку правосвідомість не має власної примусової сили й не може змушувати людину робити правові вчинки та уникати неправових дій. Тобто, у разі своєї специфічної активності правосвідомість завжди дає будь-якій людині чітку відповідь

на запитання, є той чи інший вчинок правовим чи ні. У правосвідомості, на думку І. О. Ільїна, беруть участь не лише "знання" та "мислення", але й уява, воля, почуття, людська душа та її інстинкт. Правове життя розглядалося ним поряд із релігією, філософією, наукою, мистецтвом і моральною творчістю як вид духовної практики, при якій принципово є неможливою позиція стороннього спостерігача. Право та держава мислились цим вченням, насамперед, як регулятори не лише зовнішнього, а й внутрішнього життя людини та суспільства. Тим не менше і право і держава живуть, як він вважав, насамперед внутрішнім душевно-духовним станом людини [8, с. 84, 85]. Відповідним чином, розвиток права, значною мірою, залежить від розвитку правосвідомості та духовного розвитку людини й суспільства.

Першопочатковим джерелом права, на думку Є. М. Трубецького, завжди та всюди є наша свідомість, тому сила та дійсність всього позитивного права обумовлюється тими неписаними правовими нормами, котрі знаходяться в глибині нашої свідомості, її внутрішніми веліннями [9, с. 411]. Право впливає на формування правосвідомості, а остання реалізується в правовідносинах і правосудді.

Нормальна правосвідомість, на думку І. О. Ільїна, розглядає право не з точки зору приватних, чисто особистих інтересів, але виходячи з його основної, єдиної та загальної мети. Право як сукупність об'єктивно значущих правил зовнішньої соціальної поведінки створюється людьми заради цієї єдиної й універсальної мети, котра полягає в охороні та організації духовного життя людства на землі [10, с. 287]. Правосвідомість підпорядковується загальним закономірностям розвитку суспільної свідомості. Вона виступає, як специфічне відображення правової, соціальної, політичної реальності суспільства, реальних відносин, що існують у даному суспільстві.

Загалом правосвідомість – явище ідеальне, безпосередньо не спостерігаєме. Воно являє собою певну сферу свідомості, що відбиває правову дійсність у формі юридичних знань щодо права та практики його реалізації, соціально-правових установок і ціннісних орієнтацій, котрі регулюють поведінку (діяльність) людей у юридично значимих ситуаціях.

Література

1. Спиркин А. Г. Философия : учебник / А. Г. Спиркин ; [2-е изд.]. – М. : Гардарики, 2008. – 736 с.
2. Философия права : учебник / О. Г. Данильян, Л. Д. Байрачная, С. И. Максимов и др. ; под ред. О. Г. Данильяна. – М. : Эксмо, 2007. – 416 с. – (Российское юридическое образование).

3. Философия права. Курс лекций : учеб. пособ. : в 2 т. / С. Н. Бабурин, А. Г. Бережнов, Е. А. Воротилин [и др.]. ; отв. ред. М. Н. Марченко – М. : Проспект, 2011 – .– Т. 1.– 552 с.

4. Штанько А. О. Правосвідомість та її роль у формуванні поведінки / А. О. Штанько // *Держава і право : збірн. наук. праць. Юридичні і політичні науки.*– Вип. 43.– К. : Ін-т держави ім. В. М. Корецького НАН України, 2009.– С. 144-152.

5. Ильин И. А. Путь духовного обновления // *Почему мы верим в Россию : сочинения / И. А. Ильин.*– М. : Эксмо, 2008.– С. 123-374.

6. Теория права и государства : учебник / Под ред. В. В. Лазарева.– М. : Право и Закон, 1996.– 424 с.

7. Загальна теорія держави і права : навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Копейчикова.– К. : Юрінком Інтер, 2001.– 320 с.

8. Окара А. Н. Правосознание – центральная категория философии права И. А. Ильина / А. Н. Окара // *Государство и право.*– 1999.– № 6.– С. 84-93.

9. Трубецкой Е. Н. Лекции по энциклопедии права бник / Е. Н. Трубецкой // *Философия права : хрестоматия ; под ред. Н. И. Панова.*– К. : Издательский Дом "Ин Юре", 2002.– С. 387-421.

10. Ильин И. А. Общее учение о праве и государстве / И. А. Ильин.– М. : АСТ : АСТ МОСКВА : ХРАНИТЕЛЬ, 2006.– 510, [2] с.– (Философия. Психология).

УДК 378.6.001.891:347(043.2)

Шуст Н.Б.,
д.с.н., професор,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ ВНЗ У ТРАНСПОРТНІЙ СФЕРІ

Поточні освітні реформи пов'язані з глобальними подіями і переважно стосуються змісту та організації навчальних програм [1]. Що стосується змісту освіти, то тут наголос робиться на отриманні та передачі ключових компетенцій або багатофункціональних вмінь. Компетенції набуваються додатково до основних вмінь з предмету та допомагають студентам впоратися з вимогами до різної роботи, а також з можливими кризовими ситуаціями, які виникають під час роботи [2, ст. 42].

Актуальними сферами вищої освіти є:

- працевлаштування (можливість знайти роботу) забезпечує міцний

зв'язок між вищою освітою та практикою, оскільки вища освіта вже не є достатньою, щоб відповідати вимогам і потребам професійної практики;

- інтерналізація (засвоєння) сприяє міжнародній мобільності та передачі вмінь між різними культурами;

- навчання протягом життя спрямоване на отримання подальших кваліфікацій незалежно від віку, соціального статусу та статі. Таке навчання використовується переважно працюючими людьми. Для них розробляють програми відповідно до існуючих потреб.

Працевлаштування – це мета та одночасно критерій освіти, тому на сьогоднішній день викладачі повинні стимулювати студентів розвивати навички, які допомагають майбутнім випускникам справлятися з різними соціальними змінами. У сучасному суспільстві вже існує потреба на такі навички, однак система вищої освіти зовсім не приділяє цьому належної уваги. Розвиток навичок передбачає застосування технічних та методологічних знань для вирішення комплексних практичних проблем, для яких професійні (оперативні) та соціальні (інтерактивні) компетенції є вирішальними.

Аналізуючи досвід освітніх систем багатьох країн світу, одним із шляхів оновлення змісту та навчальних технологій, узгодження їх із сучасними потребами, інтеграції до європейського та світового освітнього простору є компетентісний підхід та створення ефективних механізмів його запровадження [3, 4].

Орієнтуючись на сучасний ринок праці, освіта до пріоритетів сьогодні відносить уміння оперувати такими вміннями та знаннями, що задовольняють потреби сучасного суспільства, підготують молодь до нових ролей у цьому суспільстві. Саме тому, важливим нині є не тільки вміння оперувати власними знаннями, а й бути готовими змінюватись та адаптуватись до нових потреб ринку праці, тобто до створення можливості отримати роботу [5, ст. 88].

Література

1. Shust N. Ukrainian higher education on the way to global Partnerships / N. Shust // *World Congress-Developing global partnerships, New-York city, February 18-20, 2008, page 65-66.*

2. Зимняя И.А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Авторская версия. / И.А. Зимняя // *Россия в Болонском процессе: проблемы, задачи, перспективы: труды методол. семинара.*– М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004.– 42 с.